

Efektiivus ja õiglus lasteaiakohtade jagamisel: mehhanismi disain

MEK-126

TUTVUSTUS

ÜRITUSE KAVA

- **Avasõnad**
  - Kaie Kerem (TTÜ)
- **Lasteaiakohtade finantseerimis- *versus* jaotamisprobleem:** Kas nappi raha saaks paremini kasutada?
  - Kaimo Käärman-Liive (ELL)
- **Miks lasteaiakohtade jaotamisprobleem on oluline?**
  - Triin Lauri (TLÜ)
- **Probleemi võimalik lahendus**
  - Andre Veski (TTÜ)
- **Diskussioon:** Kuidas see projekt võiks teie maakonda ja omavalitsust aidata?
  - Karmo Kroos (TLÜ ja EBS)

LASTEAIAKOHTADE PIIRATUSE PROBLEEM

Igasuguse piiratud tingimustes tekib **küsimus**, et kuidas (kellele) neid jagada. Seejuures:

- Lasteaiakohti võib käsitleda **ühis-kaubana**, mis ei allu täielikult turumehhanismile (mille abil jagunevad kohad neile, kes on valmis / võimelised rohkem maksma)
- KOV pakutud või subsideeritud kohti jaotatakse konkreetses omavalituses **kehtestatud reeglite järgi**. Tavapraktikad mõningates KOV-s:
  - „Kes ees, see mees“ (järjekord)
  - Eeliskoheldakse mõningaid peresid (paljulapselised, õed-vennad)
  - Lasteaiakoha muretsemisel võib abiks olla vanemate kuulsus ja/või isiklik kontakt (lasteaija juhatajaga ja talle antavad lubadused)

KEHTIVA SÜSTEEMI VÄLJAKUTSED

- **JÄRJEKORD**
  - Alates 1. sept. sündinud (lasteaeda saavad sügisel sündinud lapsed)
  - Alates 1. jan. sündinud (lasteaeda saavad kevad-talvel sündinud lapsed)
- **EELISKOHTLEMINE**
  - Üksikud lasteaiad rakendavad (info puuduses võib-olla ka juhuslikult)
  - Keda eeliskohelda? Mille alusel?
- **LÄBIPAISTMATU JAOTUSMEHCHANISM**
  - Levib kuulujutte, et lasteaiakohti on mõnes KOV võimalik saada, kui minna juhatajaga rääkima ja talle midagi lubada. Abiks võib olla ka lapsevanema ühiskondlik tunnus, mille puudumisel võib „asju ajama“ saata kuulsa sugulase

HEA JAOTUS-MEHHANISM

- **EI SUUDA**

- lahendada raha- ja kohanappuse probleeme

... küll aga

- **SUUDAB NEID LEEVENDADA**, sest

- kasutab (ja jaotab) mõistlikumalt olemasolevaid kohti
- kaotab vajaduse manipulatsiooniks (sissekirjutused, vestlused juhatajatega, ...) ja investeeringud kohasaamise strateegiasse

- **TULEMUSEKS**

- **Naiste tööhõive väljavaadete paranemine** (lapsed hea hoole all)
- **Ebavõrdsusprobleemide ohjamine** (lasteaiakoha saamine ja selle kvaliteet ei sõltu lapsevanema sotsiaalsest positsioonist)

LASTEHOIU OLULISUS

EARLY CHILDHOOD EDUCATION AND CARE (ECEC)

EDUCATION - **INIMKAPITALI TEOORIA**

- mida varasem ja kvaliteetsem „sekkumine“, seda haritum tuleviku töötajaskond

CARE - **UUED SOTSIAALSED RISKID***

- vajadus ühildada töö- ja pereelu

* Uute sotsiaalsete riskidena tuntakse sotsiaalpoliitikas eelkõige neid riske, mis on seotud selliste sotsiaalsete rühmadega, millega klassikaline (mees-leivateenija) sotsiaalpoliitika (pension, töötus, haigushüvitised) ei tegele ja mis on tekkinud seoses elukorralduse muutustega – pere- ja tööelu ühildamine, lastehoiupoliitika, üksikvanemad, puudega inimesed, elukestev õpe jms.

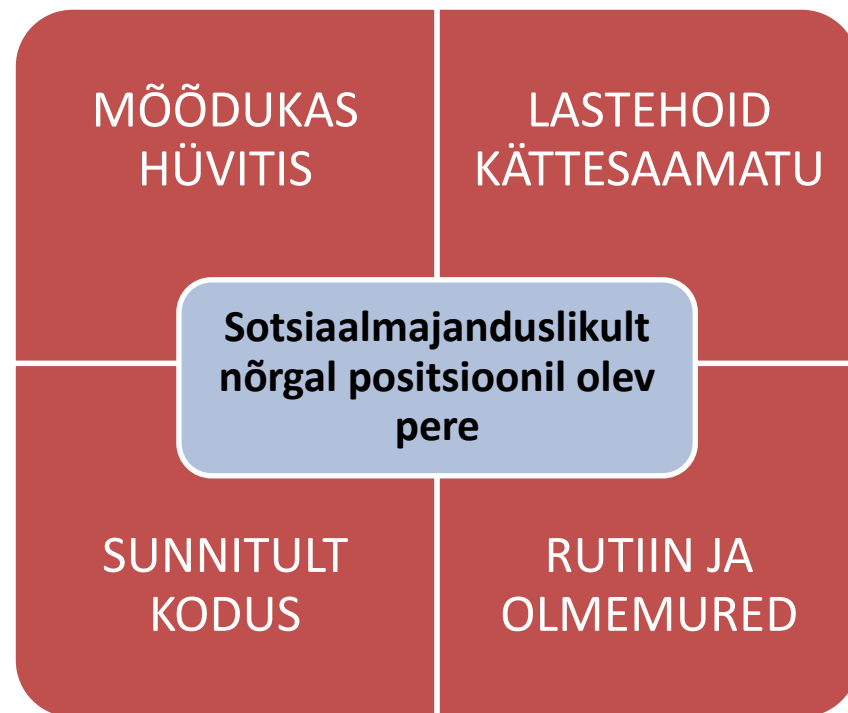
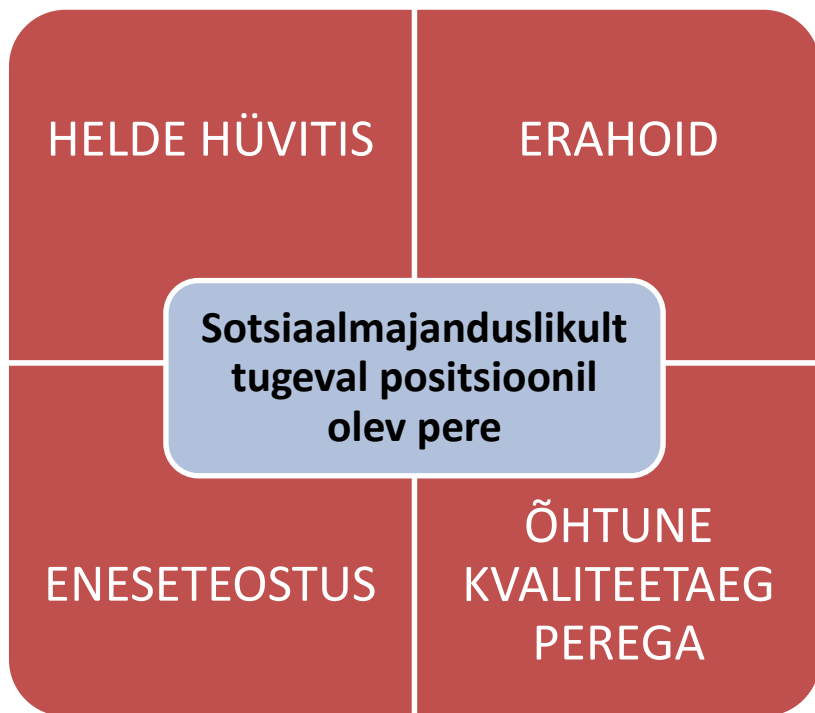
MOODNE PEREPOLIITIKA*

- **PALJU EESMÄRKE**
  - Töötavad emad, hoitud ja koolitatud lapsed, ohjatud ebavõrdsusprobleem
- **PALJU DIMENSIOONE**
  - Tööjõuturg, sotsiaalpoliitika, hariduspoliitika, ...

*Esping-Andersen „Incomplete Revolution: Adapting Welfare States to Women's New Roles“ (2009) mudel kirjeldab moodsat perepoliitika kolme olulist komponenti: (a) Mõõdukalt helde ja mõistlikult pikk (1 a) vanemahüvitis; (b) kättesaadav ja kvaliteetne alusharidus (ECEC ühe aastastele ja vanematele lastele); (c) paindlik tööturg

LASTEAIAKOHTADE MÕJU - EBAVÕRDSUSE KUMULEERUMINE

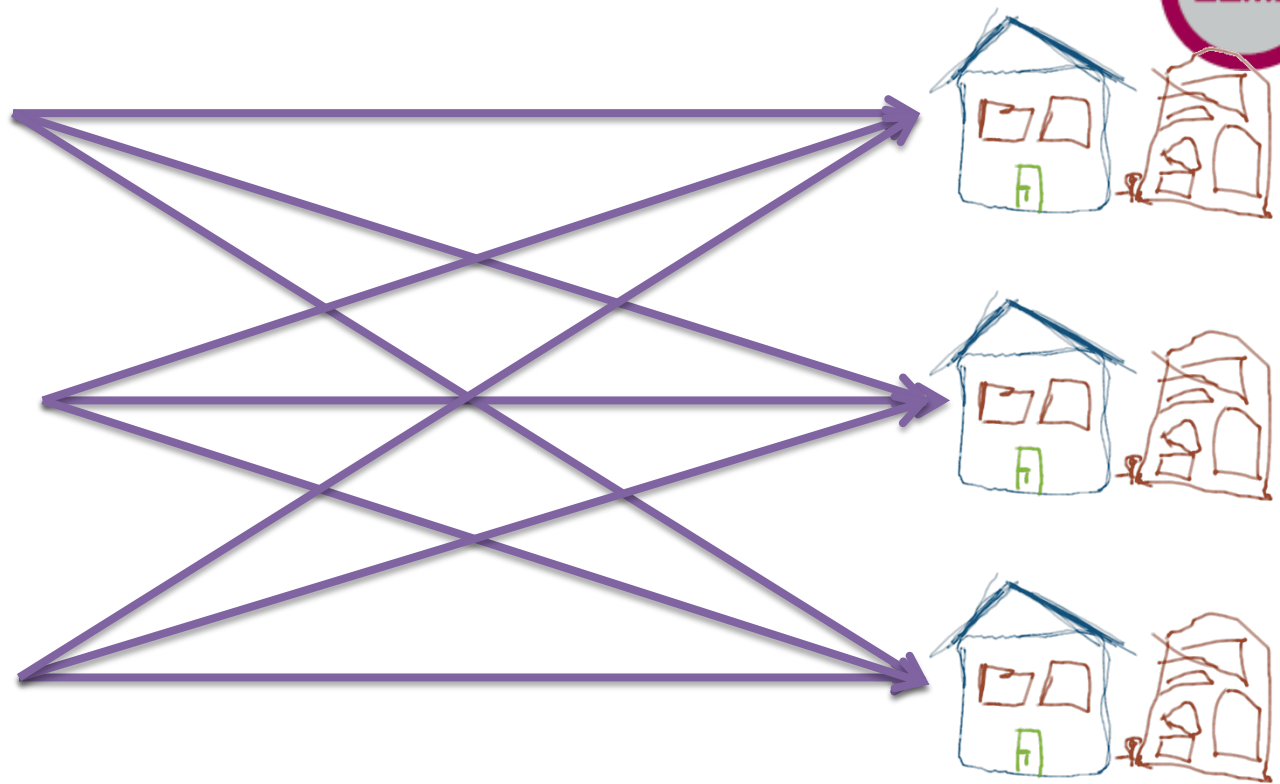
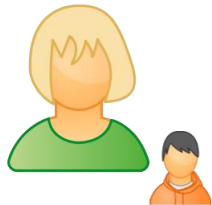
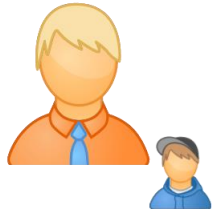
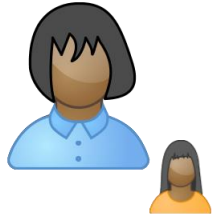
VÄLISRIIKIDE KOGEMUS

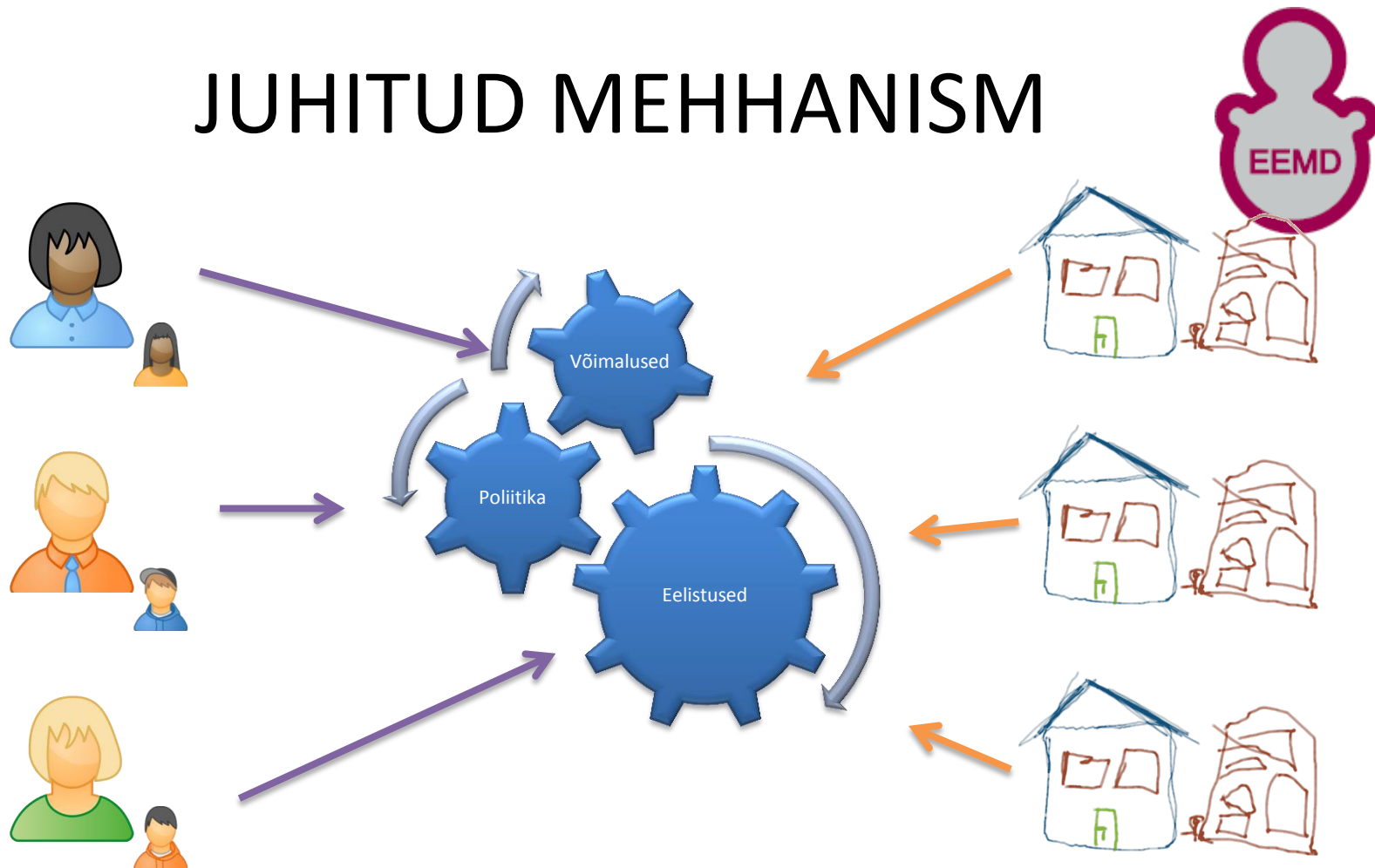
- **KÕIGILE KOMPONENTIDELE PANUSTAVAD RIIGID**
  - **Skandinaavia riigid** edukad kõigis või enamikes olulistest komponentidest (nagu nt. kõrge naiste tööhõive, kõrge sündivus ja ohjatud ebavõrdsus)
- **ÜHELE KOMPONENDILE PANUSTAVAD RIIGID***
  - Lastehoid – **Prantsusmaa, Holland**
  - Vanemahüvitis – **Eesti jt Ida-Euroopa riigid**

*Vaid ühele komponendile keskendumine ei pruugi tagada töö- ja pereelu tasakaalu; veelgi enam, see võib osaliselt probleemi süvendada.

JUHTIMATA JAGAMINE

JUHITUD MEHCHANISM

MEHCHANISMI DISAIN

RAKENDUSED SUURTEL „TURGUDEL“ (e suurte koordinatsiooni-mehhanismide puhul)

- Arst-residentide esimeste töökohtade (haiglate) jagamine
- USA-s ja UK-s koolikohtade jagamine
- USA-s raadiosageduste jagamine
- Google'i jt otsingumootorites paiknevate reklaamikohtade jagamine

MIDA PROJEKT TEIE KOV-ile PAKUB?

- **UURING/ANALÜÜS:**

- Olemasoleva lasteaiakohtade korra (sh KOV välja töötatud ja rakendatud määruste ning nende rakendamise praktika) kaardistamist
- Tänapäevase mehhanismi toimimise analüüsi nii mehhanismi disaini kui ka moodsa perepoliitika valguses

- **MEHCHANISM:**

- Lasteaiakohtade jagamiseks läbimõeldud ja toimiva jaotussüsteemi väljatöötamine
- Jaotus-mehhanismi katsetamine ja juurutamine

- **MUUD:**

- Võimalust olla uuenduslik ehk paista silma, kui innovaatiline KOV, millest teistel on palju õppida
- Senisest paremat töö- ja pereelu tasakaalu konkreetsetes KOV-s. (Kuigi garanteerida ei saa, on põhjust loota rahulolevamaid lapsi, lapsevanemaid, ülemusi /poliitikuid).

MIDA PROJEKT TEIE KOV-It OOTAB?

- **KOOSTÖÖTAHET JA AVATUST**

- Uuringute läbiviimisele kaasa-aitamisel
  - sh soovi panustada omapoolse ekspertiisiga
  - piiratud töötunde nii strateegilisel kui ka tehnilisel tasemel

- **POLIITILIST TAHET MUUTA LASTEAJAKOHTADE JAGAMINE:**

- Läbimõeldumaks
- Läbipaistvamaks

SEEGA - me ei oota rahalist panust vaid asjasse puutuvate ametnike ja otsustajate selget tuge ja tahet lasteajakohtade jagamise süsteem läbipaistvalt ning parema töö- ja pereelu tasakaalu tagamiseks meie abil läbi mõelda, välja töötada ning rakendada.

PROJEKTI STRUKTUUR & MEESKOND

- **WP1:** Tänase mehhanismi toimimine
  - Teemajuht: Triin Lauri
- **WP2:** Moodne perepoliitika
  - Teemajuht: Andre Veski
- **WP3:** Poliitilised järelmid (Uus mehhanism ning selle mõju töö- ja pereelu tasakaalule)
  - Teemajuht: Karmo Kroos
- **Projektijuhtimine ja koordineatsioon:**
  - Kaire Põder koos Kaja Lutsoja ja Kaie Keremiga

MEIE KONTAKTID

- WP1: triin.lauri@tlu.ee
- WP2: andre.veski@gmail.com
- WP3: karmo.kroos@ebs.ee

- Töö ja pereelu ekspert: triin.roosalu@tlu.ee
- Sooküsimuste ekspert: kadri.simm@tu.ee
- Mehhanismide ekspert: biro.peter@krtk.mta.hu

- **Kontaktid ja edasised küsimused:** kaja.lutsoja@ttu.ee
- Muud sisulised küsimused: kaire.poder@ttu.ee

<http://www.ttu.ee/projects/EEMD>

LAPSED – „MIS SEE TEISTE ASI ON?“

- **KAS LAPSED PEAVAD LASTEAIAS KÄIMA?**
- **KAS KVALITEETNE TÄHENDAB STANDARDNE?**
  - **Mehhanismi** (avaliku huvi) seisukohalt ei ole probleemiks see kui lapsevanem otsustab last mitte lasteaeda panna. See on reeglina vanemate kaalutud ja teadlik valik (v.a juhtumid, kus loobutakse kohatasu pärast).
  - **Mehhanismi** jaoks ei ole probleemiks alushariduse kirjusus (erinev õppemetoodika, erinevad pakkujad jm). Tingimusel, et finantseerimine on kõigil lasteaedadel samadel alustel, ei ole võimalus valida erinevat tüüpi hoiuasutuste vahel probleemiks.

LIHTSAD NÄITEID (1)

Vanemate eelistused

A	[1, 2]
B	[2, 1]

- Võimalik soodustada vanemaid:
lahendus A-1 ja B-2
- ... või lasteaedu:
lahendus A-2 ja B-1

Lasteaedade eelistused

1	[B, A]
2	[A, B]

LIHTSAD NÄITEID (2)

Vanemate eelistused

A	[2, 1, 3]
B	[1, 2, 3]
C	[1, 2, 3]

- Stabiilne:
lahendus A-1, B-3 ja C-2
- Parim vanematele:
lahendus A-2, B-3 ja C-1

Lasteaedade eelistused

1	[A, B, C]
2	[C, A, B]
3	[A, B, C]